

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 267/2016-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. marca 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Salokom, Zvonárska 139/8, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 113/2015 a postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P 89/2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. novembra 2015 doručená sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Salokom,

Zvonárska 139/8, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 113/2015 a postupom Okresného súdu Rožňava v konaní, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 7 P 89/2011 (ďalej spolu „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom napadnutého konania vedeného okresným súdom (pôvodne bolo konanie vedené Okresným súdom Rožňava pod sp. zn. 7 P 89/2011), predmetom ktorého je rozhodovanie vo veci zvýšenia výživného na maloleté deti, ako aj rozhodovanie vo veci návrhu na zverenie maloletých detí do striedavej starostlivosti navrhovateľky (matka maloletých) a sťažovateľa. Sťažovateľ namieta celkovú dĺžku napadnutého konania vedeného okresným súdom (a predtým Okresným súdom Rožňava), ktoré trvá viac ako štyri roky, a v tejto súvislosti poukazuje na ustálenú judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej sa konanie všeobecného súdu vo veci starostlivosti o maloletých považuje za privilegovaný typ konania, ktorý vyžaduje zo strany všeobecného súdu starostlivý prístup a mimoriadnu pozornosť v kontexte rýchlosti a rozhodovania. Sťažovateľ v tejto súvislosti zdôrazňuje, že o zverenie maloletých detí do striedavej starostlivosti požiadal v čase, keď maloleté deti boli v jeho osobnej starostlivosti 160 dní v roku, takže jeho návrh bol len návrhom na zosúladenie stavu faktického so stavom právnym.

Sťažovateľ v sťažnosti argumentuje, že vec prerokúvaná okresným súdom v napadnutom konaní nie je „... skutkovo ani právne náročná. V dôsledku dĺžky trvania konania, bol matke maloletých detí vytvorený časový priestor na to, aby deti presťahovala z Rožňavy do Košíc. Jej reakcia bola nepochybne vyvolaná rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach... ktorým boli maloleté deti zverené do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Sťažovateľ o konaní matky nemal vedomosť a potom čo sa dozvedel o jej zámere (od maloletých detí a zo školského zariadenia), bránil sa proti konaniu matky návrhom na nariadenie predbežného opatrenia a následne v konaní podľa § 35 zákona číslo 36/2005

Z. z. o rodine a zmene a doplnení niektorých zákonov... Sťažovateľ len na okraj uvádza, že súd návrhu na nariadenie predbežného opatrenia nevyhovel a o nezhode rodičov rozhodol v čase, keď maloleté deti už druhý rok navštevovali základnú školu v [REDACTED]. V dôsledku týchto udalostí sa styk sťažovateľa s maloletými deťmi zmenil v rozsahu približne 160 dní ročne na dva víkendy v mesiaci...“.

Sťažovateľ zdôrazňuje, že napadnuté konanie okresného súdu „v dĺžke piatich rokov predstavuje v živote a výchove maloletých detí významný úsek ich detstva a vývoja a zároveň na strane otca maloletých detí významnú časť jeho rodičovských práv, ktoré v tomto období nemohol plnohodnotne vykonávať. Navyše je sťažovateľ v dôsledku absencie rozhodnutia o jeho návrhu na zverenie detí do striedavej starostlivosti takmer úplne vylúčený z rozhodovania o živote detí, je mu obmedzovaný telefonický kontakt s deťmi, v dôsledku čoho sa už len dozvie o jednotlivých skutočnostiach v živote jeho maloletých detí.“.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľ argumentuje, že v jeho veci konajúce všeobecné sudy by mali „... usmerňovať účastníkov konania tak, aby v závere dospeli k objektívnemu zisteniu skutkového stavu, tento správne právne vyhodnotili a vec bez zbytočných prietahov rozhodli. Akýkoľvek iný postup porušovateľov je zásahom do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.“.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P/113/2015 a Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P/89/2011, porušené bolo.“

Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P/113/2015 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prietahov.

████████████████████, priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 15.000 €..., ktoré sú Okresný súd Košice I a Okresný súd Rožňava povinní zaplatiť...

████████████████████, priznáva náhradu trov právneho zastúpenia advokátom, ktorú sú Okresný súd Košice I a Okresný súd Rožňava povinní zaplatiť...“

Sťažovateľ odôvodňuje priznanie primeraného finančného zadost'učinenia takto:

„... sťažovateľ poukazuje na dlhodobý stav právnej neistoty a útrapy sťažovateľa, znásobené skutočnosťou, že je v dôsledku prietahov v konaní vylučovaný z dennodenného života maloletých detí, sú oslabované pevné citové väzby medzi ním a maloletými deťmi a sťažovateľ je obmedzovaný v budovaní dôverných vzťahov s maloletými deťmi počas ich vývoja a dospievania. Na strane sťažovateľa tak nepretržite vzniká nenahraditeľná ujma na jeho rodinných vzťahoch s maloletými deťmi.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto

ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov, a to okrem iného aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05). Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Sťažovateľ namieta porušenie svojich práv podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom pôvodne v jeho veci konajúceho Okresného súdu Rožňava, predmetom ktorého je rozhodovanie vo veci zvýšenia výživného na maloleté deti, ako aj rozhodovanie vo veci návrhu na zverenie maloletých detí do striedavej starostlivosti navrhovateľky (matka maloletých) a sťažovateľa. Napadnuté konanie bolo začaté podaním návrhu navrhovateľky Okresnému súdu Rožňava 17. februára 2011. Okresný súd Rožňava uznesením sp. zn. 7 P 89/2011 z 5. júna 2015 v spojení s opravným uznesením z 22. júna 2015 preniesol svoju príslušnosť vo veci návrhu na zvýšenie výživného na maloleté deti a na zverenie maloletých detí do striedavej starostlivosti oboch rodičov na okresný súd v súlade s § 88 ods. 1 písm. c) Občianskeho

súdneho poriadku (výlučná miestna príslušnosť). Vec bola okresnému súdu postúpená 27. júla 2015.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 113/2015

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

V zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje a vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno ich prípadné porušenie posudzovať v rámci predbežného prerokovania s'ťažnosti spoločne.

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre taktiež opakovane zdôrazňuje, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen neodôvodnenou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Okrem toho ústavný súd stabilne judikuje, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02, I. ÚS 61/03, III. ÚS 372/09). V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačuje takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, tak sťažnosť odmieta z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (napr. IV. ÚS 221/05, III. ÚS 126/2010, I. ÚS 96/2011).

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že potom, ako bol spis vzťahujúci sa na napadnuté konanie predložený okresnému súdu na rozhodnutie, t. j. po 27. júli 2015, boli vo veci vykonané tieto procesné úkony:

1. Dňa 7. septembra 2015 bolo nariadené pojednávanie na 18. november 2015.
2. Dňa 6. októbra 2015 okresný súd ustanovil za opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, ktorého zároveň vyzval na prešetrenie pomerov v rodine, a vyžiadal si od príslušných orgánov štátnej správy nevyhnutné podklady na zistenie majetkových pomerov sťažovateľa (odpovede na dožiadania príslušných orgánov štátnej správy boli okresnému súdu doručené v období od 26. októbra 2015 do 18. novembra 2015, pozn.).
3. Pojednávanie nariadené na 18. november 2015 bolo odročené na 3. február 2016 z dôvodu potreby doplniť dokazovanie.
4. Dňa 11. januára 2016 okresný súd dožiadal zamestnávateľa sťažovateľa o informáciu týkajúcu sa jeho priemerného zárobku (odpoveď zamestnávateľa sťažovateľa bola okresnému súdu doručená 1. februára 2016, pozn.).

5. Dňa 2. februára 2016 bolo okresnému súdu doručené ospravedlnenie právneho zástupcu sťažovateľa z neúčasti na pojednávaní nariadenom na 3. február 2016 zo zdravotných dôvodov na strane právneho zástupcu a z dôvodu nezabezpečenia substitučného zastúpenia, na základe čoho bolo pojednávanie nariadené na 3. február 2016 odročené na 13. apríl 2016.

Z uvedeného prehľadu procesných úkonov okresného súdu vykonaných v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 113/2015 ústavný súd nezistil v postupe okresného súdu obdobia absolútnej nečinnosti a ani obdobia neefektívnej činnosti.

V súvislosti s pojednávaním nariadeným na 3. február 2016, ktoré bolo preročené na 13. apríl 2016 z dôvodov na strane právneho zástupcu (choroba a nezabezpečenie substitučného zastúpenia), ústavný súd zdôrazňuje, že posúdenie opodstatnenosti dôležitého dôvodu v súlade s § 119 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) na odročenie pojednávania patrí výlučne do právomoci konajúceho súdu (m. m. I. ÚS 68/98).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 a 4 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli

predvolaní alebo upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie. Dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Keďže z ospravedlnenia predloženého okresnému súdu vyplývajú skutočnosti podstatné pre záver o tom, či boli splnené všetky predpoklady na odročenie pojednávania v súlade s Občianskym súdnym poriadkom (nezabezpečenie substitučného zastúpenia a potvrdenie o tom, že sťažovateľ trvá na osobnej účasti svojho právneho zástupcu), teda o tom, že právny zástupca účelne využil všetky zákonom prípustné prostriedky a spôsoby poskytovania právnej pomoci účastníkovi konania, ktorého zastupuje (k tomu pozri aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 100/2011 z 25. augusta 2011), odročenie pojednávania na 13. apríl 2016 nemožno pripísať na ťarchu okresného súdu. Na druhej strane však nemožno opomenúť tú skutočnosť, že takýmto spôsobom môže dochádzať z dôvodov na strane sťažovateľa, resp. jeho právneho zástupcu, k predĺženiu napadnutého konania. Predĺženie konania vedeného všeobecným súdom z dôvodov na strane sťažovateľa pritom predstavuje okolnosť, na ktorú v rámci kritéria správania sťažovateľa ústavný súd pri rozhodovaní o tom, či v konkrétnom prípade došlo k zbytočným prieťahom, stabilne prihliada.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní konal v zásade plynulo, pričom jeho postup v napadnutom konaní nemožno hodnotiť ako neefektívny, resp. taký, ktorý nevedie k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza.

Ústavný súd preto v posudzovanom prípade nezistil existenciu takých skutočností, ktoré by zakladali možnosť vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P 89/2011

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj postupom Okresného súdu Rožňava v konaní vedenom pod sp. zn. 7 P 89/2011. V súvislosti s touto časťou sťažnosti ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoj právny názor tvoriaci súčasť jeho ustálenej judikatúry (napr. II. ÚS 12/01, IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 205/03, I. ÚS 16/04), podľa ktorého ochranu základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a tiež právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany (doručenia sťažnosti ústavnému súdu) porušovanie označeného základného práva príslušným orgánom verejnej správy (v prípade sťažovateľa ide o Okresný súd Rožňava) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď bola sťažnosť ústavnému súdu doručená, už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd sťažnosť v zásade odmieta ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Aplikujúc uvedený právny názor na vec sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu (18. novembra 2015, pozn.) sa sťažovateľova vec týkajúca sa zvýšenia výživného na maloleté deti a na zverenie maloletých detí do striedavej starostlivosti oboch rodičov už na Okresnom súde Rožňava nenachádzala, a preto tento súd v tomto čase už nemohol porušovať základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ani jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto aj túto časť sťažnosti pri predbežnom prerokovaní odmietol v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnosti.

Nad rámec tohto uznesenia ústavný súd poznamenáva, že odmietnutie sťažnosti nebráni sťažovateľovi obrátiť sa opätovne na ústavný súd, ak by postupom okresného súdu v budúcnosti dochádzalo k zbytočným priet'ahom v napadnutom konaní.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2016